

**ИШЕМИК ИНСУЛЬТДАН КЕЙИНГИ КОГНИТИВ
БУЗИЛИШЛАРДА BDNF НИНГ НЕЙРОТРОФИК БИОМАРКЕР
СИФАТИДАГИ АҲАМИЯТИ**

Давлатбаев Алишер Фахраддин ўғли

Абу Али ибн Сино номидаги

Бухоро давлат тиббиёт институти

Долзарблиги. Ишемик инсультдан кейинги когнитив бузилишлар беморларнинг функционал мустақиллиги, ижтимоий фаоллиги ва ҳаёт сифатига салбий таъсир кўрсатувчи муҳим неврологик асоратлардан ҳисобланади. Айниқса инсультдан кейинги кечки тикланиш даврида когнитив функцияларнинг тикланиш потенциалини объектив баҳолаш ва индивидуал реабилитация тактикасини белгилаш долзарб аҳамият касб этади. Замонавий нейрореабилитацияда клиник шкалалар билан бир қаторда нейропластик жараёнларни акс эттирувчи биомаркерларга қизиқиш ортиб бормоқда. Қон зардобидagi brain-derived neurotrophic factor — BDNF даражасини когнитив бузилиш оғирлиги ва тикланиш динамикаси билан боғлиқ ҳолда баҳолаш истиқболли йўналиш ҳисобланади.

Мақсад. Ишемик инсультдан кейинги когнитив бузилишларда BDNFнинг нейротрофик маркер сифатидаги аҳамиятини асослаш ҳамда уни когнитив тикланишни баҳолаш тизимида киритиш имкониятларини белгилаш.

Материал ва усуллар. Кечки тикланиш давридаги, яъни инсульт бошланганидан 6–12 ой ўтган беморларда клиник-неврологик ва

нейропсихологик баҳолаш ўтказилиши режалаштирилган. Когнитив ҳолат Montreal Cognitive Assessment (MoCA), диққат ва ижро функциялари Trail Making Test A ва B қисмлари ёрдамида баҳоланади. Қон зардобида BDNF даражаси аниқланиб, унинг когнитив бузилиш оғирлиги, неврологик дефицит ва функционал мустақиллик кўрсаткичлари билан ўзаро боғлиқлиги таҳлил қилинади. NIHSS ва Barthel индекси клиник-функционал баҳолашнинг асосий воситалари сифатида қўлланилади.

Муҳокама. BDNF марказий асаб тизимида нейропластик жараёнлар, синаптик қайта ташкилланиш, ўрганиш ва хотира механизмлари билан боғлиқ нейротрофик омил сифатида катта қизиқиш уйғотади. Постинсулт когнитив бузилишларда BDNFни фақат лаборатор кўрсаткич сифатида эмас, балки когнитив реабилитация потенциалини тавсифловчи биологик маркер сифатида баҳолаш мақсадга мувофиқ. BDNF кўрсаткичларини MoCA ва TMT натижалари билан биргаликда таҳлил қилиш когнитив тикланишнинг клиник ва биологик компонентларини бирлаштириш имконини беради.

Хулоса. BDNF постинсулт когнитив бузилишларда нейропластик тикланишни баҳолаш учун истиқболли нейротрофик биомаркер ҳисобланади. Уни стандарт нейропсихологик шкалалар билан комплекс қўллаш беморларни когнитив профиль бўйича стратификация қилиш, тикланиш потенциалини баҳолаш ва индивидуал нейрореабилитация дастурини шакллантириш имкониятларини кенгайтириши мумкин.